Kádár Kata boszorkányperétől a demokrácia szabad hirlapjaiig

Vasárnap nyilik a sajtókiállítás

A centenáris főünnepségek kiemelkedő eseménye a Nemzeti Múzeumban vasárnap 1-kor megnyiló történelmi emlék-, ereklye- és sajtókiállítás. Az előcsarnokban még mesteremberek kopácsolnak, festenek, emitt a Landerer és Heckenast-nyomda homlokzatát meszelik éppen, amott a Pilwax-kávéház mását készítik; jobbra a földszinti termekben pedig a magyar sajtó nagyszabású történeti anyagát rendezik a tárlókba.

A bejárati folyosón a 48 előtti kor tárul a látogató elé. A cenzura terrorjának dokumentumai, három inkvizíciós okmány, kéttucatnyi kötet az 1530 körüli könyvégetés idejéből, Kádár Kata boszorkányperének teljes anyaga, 400 év tiltott könyvének jegyzéke és egy filmtekercs, 20.000 könyvcímmel a 100 év alatt Magyarországon betiltott könyvekről. A hitviták idején külföldre kiüldözött protestáns lelkészek röplapjai, s az anabaptisták tevékenységének dokumentumai.

Mercurius Veridicus

Szemben az első magyar hirlapi emlékek. Rákóczi 1705-ben kiadott *Mercurius Veridicus*-a, amelyet a mai „fehérkönyvek" őseként a külföld tájékoztatására készítettek. Az első magyarnyelvű lapban, az 1780-ban megjelent *Magyar Hiradó*-ban látjuk: ugyancsak dolgozott a cenzura. A törlések helyén ilyen szöveg: *„Itt nagy szél fútt s elszórta a betűket"*. A következő teremben a reformkor haladó lapjait sorakoztatták fel az egyik üvegszekrényben, a másikban pedig a reakció ujságjait. A terem közepén életnagyságú montázs: a Landerer és Heckenast-nyomda előtt a 12 pont frissen nyomott példányait kapkodja a tömeg.

A szabadságharc sajtója

A szabadságharc eseményeinek hősi lendülete árad a harmadik teremben. Az anyagot a főbb események köré csoportosították. Balra hatalmas üvegszekrény őrzi a radikális sajtó legfőbb termékeit: a „Március 15"-ét, a Radical-lapot, az Életképeket, Táncsics: Munkások Ujságja című első néplapját és az éles humorú vicclap: a „Charivari" első példányát. A másik szekrényben a vidék ujságjait gyüjtötték össze, a harmadikban pedig az egykori honvédujságok: a Honvéd, a Székely Hiradó, s a Brassói Lap sorakoznak. A tárlók a szabad sajtó első termékeit mutatják be, szemléltetik a sajtótörvény kialakulását a végrehajtásig s kiállítják az alkalmi röplapok gazdag anyagát. A gyüjtemény alaposságára jellemző, hogy az írásokat és okmányokat szerte az országból, 30 helyről gyüjtötték össze.

Igy hazudtak

A szabadságharc leverésétől 45-ös felszabadulásunkig eltelt 96 év sajtóemlékét sorakoztatja fel a következő terem. Kettős csoportosítás szerint 1849-től 1919-ig, majd 1919-től 1945-ig: a Bach-korszak sajtója, a függetlenségi sajtó, a dualizmus sajtója, a munkásmozgalmi sajtó, a reakció sajtója és az illegális szabadságmozgalmak sajtótermékei. Az 1868 augusztus 1-én megjelent *Munkások Ujsága* (Jókai vezércikkével), Táncsics Mihály kiadásában az *Aranytrombita*, 1890 december hó 14-ről a hetilapként megjelenő *Népszava* első példánya, s a kommunista *Vörös Ujság* 1918 december 7-i keltezésű első száma. Külön tárló emlékeztet Ady ujságíró-munkásságára. — A továbbiakban gazdag anyag mutatja be a reakció idején mindinkább föld alá kényszerülő szabad gondolat illegális sajtótermékeit, leleplezi, mit takart a „Nem, nem, soha!" Készülődés az új háborúra címmel a németek hódítását példázza, az „Igy hazudtak" pedig megmutatja, milyen eszközökkel dolgoztak a nyilas lapok.

Békét!

Hatalmas szemléltető táblák, statisztikai kimutatások borítják a következő terem falait: a magyar sajtó mai állapotának tükrében. A főfalon rohanó rikkancs figurája lapokból összeállítva, s a montázs alatt a megjelenő 546 lap statisztikai részletezése. A napilapok állapotát mutatja be Magyarország térképe, feltüntetve, hány lap jut egy-egy városra. Egy másik térkép a sajtó országos megoszlását, egy harmadik tábla a lapok tulajdonát szemlélteti. Világtérkép ad áttekintést a külföldön megjelenő magyarnyelvű ujságokról, egy másik táblázat pedig a felhasznált papír havi átlagát mutatja. Két oldalt kiállították valamennyi most megjelenő sajtótermékünk egy-egy példányát. Ugyancsak ebben a teremben gyüjtötték össze az ukrajnai harctereken repülőgép útján terjesztett ellenállási röplapokat és értékes ereklyeként ottvan az a gumihenger, amellyel a Békepárt tagjai éjszakánkint a házak falára mázolták: „Békét, békét!"

(L. J.)

Budapestre vonatkozó újságcikkek
Szerző: Sajtó Kiállítás
Cím: a Nemzeti Múzeumban
Forrás: Szabad Nép
(Hely) (Idő) 1948 márc. 13. (Köt. v. füz.) (Oldal)
Helyszám
Osztályozás
07(064)
"1948"